

Schotland – Sound of Mull

Schotse Scheepswrakken van de Sound

Om de verwachte regenoverlast in Nederland te ontvluchten, hebben we onze zinnen maar eens gezet op een land dat juist bekend staat om haar natte klimaat, Schotland. En aangezien het weer toch wat in de war is, hebben we misschien wel geluk. Onze uiteindelijke bestemming van de reis is de Sound of Mull, een zeestraat in het westen van Schotland, ten zuidwesten van het schiereiland Morvern. De Sound of Mull is bekend bij Britse duikers vanwege de vele te beduiken scheepswrakken, die vanuit Lochaline in korte tijd aan te varen zijn. Vanwege de beschutte ligging zijn de golven bovendien zelden te hoog om te water te kunnen.

Na een twee uur durende autorit vanaf Glasgow en een oversteek met de Ardgour Ferry, rijden we het schiereiland Morvern op. We hebben al over de Highlands gereden in het noordwesten van Schotland en het landschap is ruig en desolaat. Op onze niet al te gedetailleerde kaart houdt de weg op en ons navigatieapparaat geeft aan dat we binnen honderd meter linksaf moeten. Linksaf? Waar dan? Er wordt toch niet dat groezelig, slecht onderhouden, voormalig asfaltweggetje bedoeld, want we moeten volgens ons apparaat nog veertig kilometer! De navigatie is echter zeer stellig en volgzzaam als we zijn, rijden we dit weggetje op. Het is net of we de bewoonde wereld nu definitief verlaten: een landschap van alleen groene heuvels met lieflijke bosconcentraties. De hekken langs de weg en de uitgestrekte grasvlaktes getuigen toch wel van enige menselijke activiteit, hoewel er geen huis of mens in velden of wegen te bekennen is. Plots ontwaren we op een heuvel aan onze rechterhand een paar edelherten. Zachtjes stoppen we de auto, sluipen naderbij om ze goed te bekijken en proberen foto's te schieten. Maar de bambi's zijn te alert en stuiven snel weg. Teleurgesteld lopen we terug naar de auto. Wat we nog niet weten, is dat we de komende kilometers nog tien-

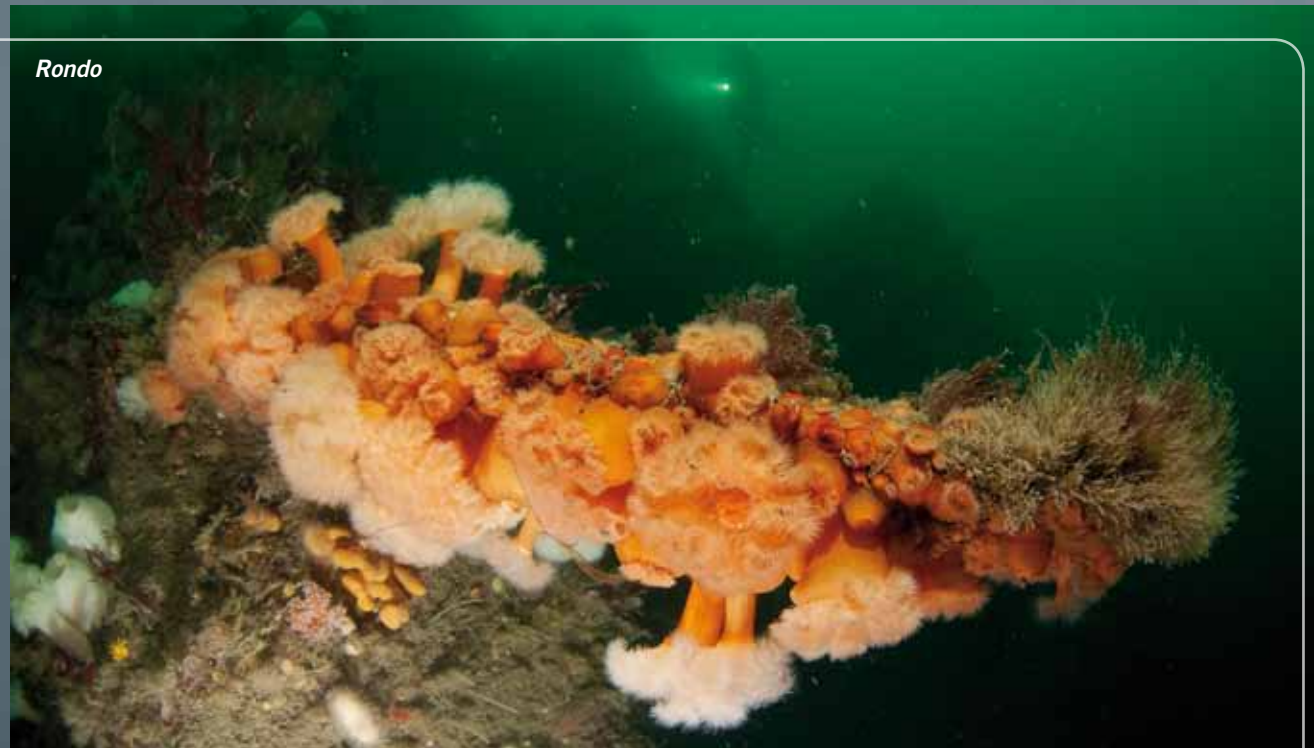
De niet geborgen lading
biedt *prachtige*
*stilleven*s die voorzichtig
verlicht worden door
een *stralende zon*

Duikschip de *Sound Diver*Langkluw oprolkreeft (*Munida rugosa*)Harlekijnslak (*Polycera quadrilineata*)

Veerster etend steenkoraaltje

Rondo

tallen ontmoetingen krijgen met honderden andere edel- en damherten en reëen: dit is Bambi-heaven! Aan het eind van de veertig kilometer lange weg rijden we onze bestemming, het dorpje Lochaline in, wat een onverwachte enclave is na zoveel uitgestrekte eenzaamheid. En er is nog activiteit ook. Het onder natuurminnende toeristen bekende eiland Mull is met de veerboot vanuit Lochaline te bereiken en zorgt voor veel volk, vandaar dat er in Lochaline – naast een duikcentrum met overnachtingsaccommodaties – ook nog twee restaurants, een hotel, een snackbar en een supermarkt zijn, niet gek zo middenin de ogenschijnlijke wildernis.

Breda en Thesis

Lochaline ligt aan de zeestraat *Sound of Mull* en een eerste blik op het water geeft ons al prettige duikkriebels. Er

staat slechts een zacht briesje, dat het water nauwelijks doet bewegen en het zicht langs de kademuur onder water is absurd goed. Dat belooft wat! We installeren ons in één van de kamers van het duikcentrum en bespreken de planning voor de volgende dag: we gaan duiken op het beroemde wrak van de *Breda* en de *Thesis*.

Het Nederlandse vrachtschip de *SS Breda* werd in december 1940 door een Duitse Heinkel He 111-bommenwerper naar de zeebodem geknald. Dit is het verst gelegen wrak vanaf het duikcentrum, wat direct een goede reden is om er een leuke dagtrip van te maken met een bezoek aan de plaats Oban, bekend van de whisky.

Na de mooie boottocht over redelijk rustig water, varen we richting de blauwe boei die aan de *Breda* vastzit. We hangen onze spullen snel om en een paar minuten later dalen we af in het

frisse groene water van twaalf graden tot een diepte van ongeveer zestien meter, waar het bovenste dek van het wrak zich bevindt. Ondanks dat dit beroemde wrak in een baai en dus in een betrekkelijke lufte ligt, is het rijkelijk begroeid met anjelieren en alle andere plantsoorten die je hier redelijkerwijs kunt verwachten. Het zicht is een meter of vijf à zes wat voor dit wrak zeer goed schijnt te zijn. Ondanks het matige zicht is dit een prachtig wrak om op te duiken. Je kunt makkelijk door de enorme ruimten van het schip zweven en het is op veel plaatsen te penetreren, wat we dan ook zeker aanraden, want de niet geborgen lading biedt prachtige stillevenen van mysterieuze kisten, vliegtuigonderdelen, een tractor en vele ondefinieerbare structuren, die voorzichtig worden verlicht door een stralende zon. Na een uur komen we met een glimlach boven: deze duik maakt

benieuwd naar de komende dagen.

Voorafgaand aan de tweede duik gaan we eerst naar Oban voor een lunch van. De Britse keuken slecht? Niet voor liefhebbers van de vette bek!

Kleed van geel pluche

Oban blijkt een toeristische kustplaats te zijn die veel bezoekers trekt, maar gelukkig zonder zijn charme verloren te hebben. Er staan aardig wat historische gebouwen in wisselende conditie en in het midden van het stadje bevindt zich de beroemde Oban Whisky distilleerderij, waar rondleidingen met proeven worden gegeven. Maar helaas niet voor ons, want wij moeten vanmiddag nog duiken. Na een uurtje slenteren door de straten van Oban, varen we weer door de *Sound* richting het westen, waar we het wrak van de *Thesis* bezoeken. Dit wrak ligt dichtbij een eilandje waar een zeehondenko-

Thesis

Overal zijn
mooie **doorkijk** en
-zwemmogelijkheden
en de *hoeveelheid*
dodemansduim
is zelden geëvenaard

Een *eerste blik*
op het **water**
geeft ons
al **prettige**
duikkriebels

lonie leeft. De kans is dus altijd aanwezig dat je er opeens een verrassende duikbuddy bijhebt. Maar ook zonder dit extraatje is het niet moeilijk om volop te genieten van een duik op dit wrak. De Thesis blijkt één van de mooiste en rijkst begroeide wrakken die we tot nu toe in koud water hebben gezien. Het voormalig stalen Ierse vrachtship ligt al sinds 1889 tegen dit eiland en het is in de afgelopen honderdtwintig jaar letterlijk vermagerd tot een skelet: maar het blijkt allerm minst dood! Weinig wrakken zijn nog zo intact, terwijl je er aan alle kanten in- en uit kunt zwemmen. Prachtig gebogen scheepsribben staan fier overeind en vormen een indrukwekkende constructie, door het dek schijnt een groen lichtenspel. Overal zijn mooie doorkijk en -zwemmogelijkheden en de hoeveelheid dodemansduim is zelden geëvenaard: het wrak lijkt van een afstand volledig met geel pluche te zijn bekleed. Een nauwkeuriger blik op het leven leert ons dat er veel verschillende naaktslakken op de diverse mosdiertjes zitten en af en toe springt er nog een krab tussen de anjelieren en dodemansduimen door. Een fantastische duik, die helaas veel te snel aan zijn eind komt. Eenmaal terug aan boord vragen we ons af hoe lang de overblijfselen van dit wrakkenkarkas nog overeind blijven staan, want 120 jaar en een flinke getijdenstroom moet op een zeker moment wel zijn uitwerking gaan hebben. Maar gelukkig hebben wij de Thesis in zijn 'glorietijd' met goed zicht kunnen zien én vastleggen.

Hoge resolutiescan van de SS Breda.

Snuffelduik

De volgende dag hebben we nog een bijzonder wrak op de agenda staan, de Rondo. Dit stoomschip is op 25 januari 1935 tijdens een heftige storm op drift geraakt en gestrand op een eiland middenin de Sound of Mull. In de maanden na de stranding heeft men het wrak deels ontmanteld, totdat de zwaar-tekracht vat kreeg op de Rondo en het met de boeg naar beneden het water in gleeed. Sindsdien ligt het ruim tachtig meter lange wrak op een hellend vlak. De boeg ligt op een diepte van ruim vijftig meter en het roer begint op maximaal zes meter diepte, een ideaal wrak dus voor alle soorten duikers: de diepduikers kunnen diep zonder langs een saai touw te hoeven opstijgen en de beestenliefhebbers komen hier ook ruimschoots aan hun trekken, want de Rondo ligt op de stroming en dat brengt veel leven met zich mee. Kortom, interessant voor iedereen. We beginnen onze duik op het met kelp overgroeide roer en dalen af langs de binnenkant van het stoomschip, dat helemaal opengevouwen lijkt te zijn. Tijdens onze tocht naar beneden worden we vergezeld door grote hoeveelheden vis die helaas nogal cameraschuw zijn. Het is een heerlijke snuffelduik. De vegetatie is weer totaal anders dan op de andere wrakken, omdat we toch weer dicht bij de open oceaan zijn. Bolvormige koloniën van witte zakpijpen, de oranje,

Hoe lang zullen de *overblijfselen* van dit wrakkenkarkas nog *overeind* blijven staan?

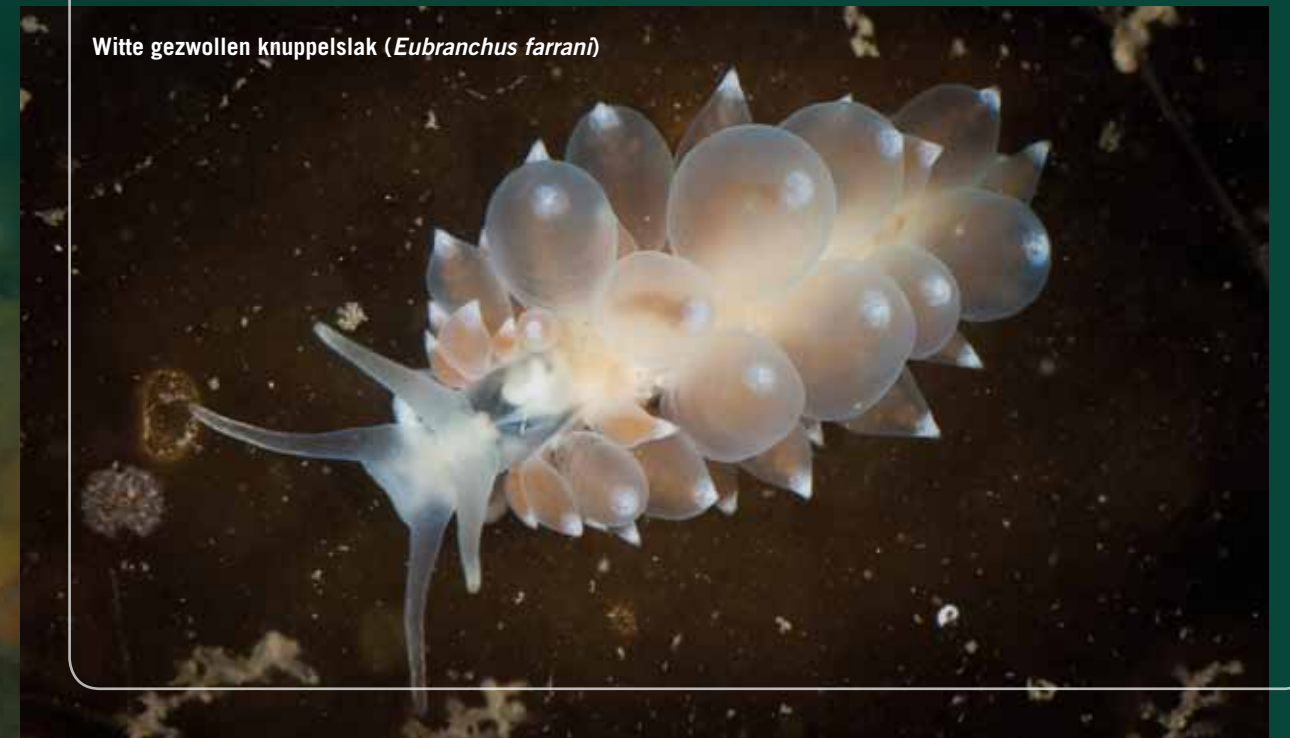
witte en rode variant dodemansduim, wuivende kelpbladeren, dahlia's & anjelieren: al het typische koudwaterleven komt op deze duikstek samen en dat allemaal tegen het decor van een fraai wrak, hoe mooi wil je het hebben?

Voor herhaling vatbaar

In Lochaline is een klein strandje waar het heerlijk toeven is. Je kunt er gewoon met de auto het strand oprijden en wegdromend uitkijken over

de Sound of Mull, waar ferries, cruise-schepen en andersoortige schepen voorbij tuffen. Wat de meeste recreanten op het strand echter niet weten, is dat de zeebodem vanaf zes meter diep, net uit de kant, haast loodrecht afdaalt naar negentig meter. Ideaal om te duiken dus! Menig duikschool zou jaloers zijn op een dergelijk huisrif en uiteraard willen we wel een paar duikjes maken op deze duikstek. Het zicht blijkt helaas niet zo goed als

bij de pier, maar met een meter of tien is het ook niet slecht te noemen en het geeft ons wel de gelegenheid om te zien hoe ongelooflijk steil de wand in werkelijkheid is. Her en der bevinden zich wat kleine zanderige plateaus van nog geen vierkante meter en het blijkt een perfecte plek om macroleven te zoeken. Wat opvalt, zijn de vele hydroïden en mosdierpjes, die het voedsel vormen voor veelsoortige zeenaaktslakken. Ook bevreemdend is de grote

Witte gezwollen knuppelslak (*Eubranchius farrani*)

hoeveelheid veersterren, die we eigenlijk zelden in koud water zagen. Daarnaast zijn er talloze hoeveelheden steenkoralen, tijdens onze tweede duik ontdekken we de reden daarvoor. Deze steenkoraaltjes blijken zich vol overgave tegoed te doen aan voorbij wandelende veersterren: een verschijnsel dat ons tot nu toe onbekend was. Toch leuk, iedere keer leren we weer wat nieuws. Waarschijnlijk zou een intensievere bestudering van dit rif ons nog veel meer kunnen leren, maar helaas hebben we maar beperkt tijd. We kunnen hier niet eeuwig blijven om de eigenaardigheden van dit huisrif en alle andere duikstekken te ontdekken, maar we hebben wel weer een interessante bestemming ontdekt. Schotland is met zijn ongerepte natuur zonder meer indrukwekkend te noemen en niet alleen voor duikers: vanaf de kant zagen we een zeeotter die lustig aan het vissen was en zijn taken onderbrak om ons eens vanaf een meter of tien gade te slaan. Hij concludeerde echter al snel dat we niet boeiend waren, een interessante vertoning. Daarnaast zagen we bruinvissen, zeehonden en zeearenden. Tel daar die enorme hoeveelden herten bij op en je begrijpt dat Schotland een paradijs is voor de echte natuurliefhebber. Wanneer mogen we weer terug? □

Praktische INFORMATIE

Reis: Met de veerboot van Hoek van Holland naar Harwich. Vanaf daar nog 907 kilometer rijden. Andere, duurdere veerbootopties zijn Rotterdam-Hull of IJmuiden-Newcastle, respectievelijk 635 en 450 kilometer rijden.

Visum: nee

Vaccinaties: Nee

Verblijf en duiken: Duikcentrum Lochaline verzorgt duiken in *Sound of Mull*. Ze hebben een kleine duikwinkel, waar indien gewenst ook met Nitrox en Trimix kan worden gevuld. Verder is er een lunchroom met keukenfaciliteiten, waar de (duik) gasten van het gastenverblijf gebruik van kunnen maken.

Valuta: De Engelse Pond. De koers is momenteel 0,87 GBP voor 1 euro.

Electriciteit: 220 Volt, een vakantie-stekker is echter wel noodzakelijk.

Eten en drinken: In een gemiddelde pub of hotel heb je een goed vullende maaltijd met een grote pint bier voor nog geen dertig euro voor twee personen.

Meer info: international.visitscotland.com/nl, stenaline.nl, poferries.nl, dfdsseaways.nl, lochalinivedivecentre.co.uk